

pagne, geen kleinigheid waar wij over heel weinig geld beschikten, de krant steeds een zorgenkind bleef en alles op weinig schouders rustte. Het gelukte ons echter, na combinatie van onze lijsten met die van de Christen-socialisten zoveel stemmen te verwerven, dat wij recht hadden op twee zetels en ik dus in juli 1918 ook tot Kamerlid was gekozen.

In Rotterdam verenigden wij 3396 stemmen op onze lijst tegen de S.D.A.P. 39397 en de twee kleine ook uiterst linkse partijtjes de syndicalistische S.P. (van Kolthek) 403 en de Bond van Christen-socialisten 491. Dit was weinig vergeleken met de meer dan 14000 stemmen, die in Amsterdam op Wijnkoop als lijstaanvoerder waren uitgebracht, maar het cijfer gaf wel goed weer hoe ver wij hier, na tien jaar bijna van marxistische propaganda, waren gevorderd. D.w.z. dat, electoraal, onze aanhang in die bijna tien jaar ook meer dan vertienvoudigd was.

Ik kom nu aan het einde van de oorlog, mijn oorlogsherinneringen en de kritieke november-dagen, waaruit zich iets als een legende heeft gevormd.

U weet: legenden zijn frequent, ook in de moderne geschiedenis, en vaak, meestal misschien zelfs, haast even sterk en diep geworteld als die uit oudere, primitievere tijden.

Ik denk aan de in de Duitse literaire en historische overlevering welhaast onuitroeibare legende, omtrent de invloed die de wrede Pruisische despoot Fredericus II op het Duitse geestesleven en de Duitse literatuur zou hebben uitgeoefend, terwijl hiervan in werkelijkheid niets het geval is geweest en de man zich om de Duitse literatuur en de Duitse kunst absoluut niet bekommerde.

Ik denk aan de nog veel wijder en gevaarlijker legenden, die in de Franse voorstelling en zelfs in de Duitse zich om Bonaparte hebben geweven.

En nog dezer dagen had ik de gelegenheid om in een krantenartikel op de wel blijkbaar onuitroeibare legende te wijzen, die van de Engelse koning Richard III een monster en kindermoordenaar heeft gemaakt en van zijn opvolger een soort heilige.

Ook in onze geschiedenis ontbreekt het aan legenden niet. En een van de jongste is die welke uit de november-dagen van 1918 is ontstaan.

De legende, alsof hier in 't land en speciaal ook hier ter stede